

et KOSTNICKÉ JISKRY

Evangelický týdeník

21-22/2015

17. června 2015

ročník 100

cena: 13 Kč

*Příští číslo vyjde
15. července 2015*

Z obsahu

** Církev je jen jedna
a je aspoštolská*

** Pouze s ním a v něm*

Poselství k 3. neděli po sv. Trojici

ZNÁŠ SVÉHO OTCE?

LUKÁŠ 15,1-3.11-32

Každý z nás jako dítě něco provedl. Často se děti v těchto chvílích bojí reakce rodičů a snaží se celou událost zakrýt ve snaze oddálit důsled-

ky. Jen si každý vzpomeňme na své dětství, jak jsme reagovali. Chtělo se nám v té chvíli vyhledávat přítomnost svých rodičů, nebo jsme se snažili tu chvíli oddálit? Až když vše 'prasklo' a byli jsme situací dovedeni k odhalení, někdy i k následné domluvě či trestu, byli jsme schopni znovu s rodiči normálně fungovat. Jak se asi cítil syn v biblickém podobenství, který si vymohl na otci své dědictví a následně toto jmění rozmařilým životem rozházel? Co v té chvíli cítil vůči otci? Pravděpodobně vnímal své selhání, možná i to, že otce zklamal. Jinak by zřejmě krátce po tom, co mu došly peníze, odešel zpět domů. On se ale rozhodl, že radši bude mezi prasaty. K rozhodnutí jít za otcem došel až později. Co zatím dělá otec? Čeká, aktivně vyhlíží, kdy se syn vrátí. Jakmile ho uvidí, běží mu naproti. Je mu jedno, že syn smrdí od prasat, a objímá ho. Je mu jedno, že utratil všechny ty

peníze, ignoruje synovu nabídku být pouhým nádeníkem a znovu ho uvádí do pozice syna. Nechává ho obléct do nových šatů, dává mu prsten (znamení synovství), obuv a nechává vystrojit velkou oslavu, protože se syn vrátil domů. Vnímáte to? Otce zajímá syn. Jde mu o syna, o vztah se svým dítětem. Ostatní věci nejsou v tu chvíli důležité. Důležitý je syn. Syna tak dlouho vyhlížel. Na něho čekal, až se vrátí domů. Chtěl s ním znovu mít vztah, chtěl být s ním. Co brání tobě, abys měl blízký vztah s nebeským Otcem? Co skrýváš a co ti brání k němu přijít? Kdy se rozhodneš opustit ta svá 'prasata' a jít domů? Otec tě miluje a čeká, až uděláš krok k němu. On na tebe čeká! Jde mu o tebe! Přiblížte se k Bohu a přiblíží se k vám. Jakub 4,7

Štěpán Vašíček, misijní pracovník sboru CB v Bystrém

Neúspěch útěku

Křesťanská víra je bezesporu poklad. Toto bohatství se však nedá uložit do trezoru, ani do banky. O víru musíme také stále zápasit. Musíme ji ustavičně posilovat v křesťanském obecenství, i doma nad Písmem či v tichém usebrání. Rozličná pokušení se totiž nevyhýbají nikomu – a tedy ani křesťanům. A to se může stát, že člověk, který stojí duchovně vysoko, začne přemýšlet o tom, jak by asi vypadal jeho život bez Boha. Jaké by to bylo, kdyby se pokusil od svého Stvořitele utéci. Tak, aby se stal vskutku nezávislým a svobodným, aby si mohl dělat bez rozpaků a výčitek vše, co se mu zrovna zalíbí. O tuto jakousi meditaci, o takovéto

zamyšlení, jde i starozákonnímu žalmistovi. Žije a pohybuje se stále v Boží blízkosti. Proto si může tyto určité „nebezpečné“ úvahy klidně dovolit. Modlitební úvaha, jakkoliv smělá a odvážná, totiž neodvádí žalmistu od Boha. Naopak – povede ho nakonec k jásavému a jednoznačnému vyznání: Pane, před tebou nelze opravdu nikam utéci, nikam se skrýt. Člověk propadá nicméně znovu a znovu pokušení, aby se vzdálil od Boha. O této skutečnosti ví Bible velmi dobře. Před Božím hlasem se schovává kamsi do úkrytu a do pozadí v ráji už Adam. Pošetile se domnívá, že je možné nalézt nějaký úkryt před vševidoucím a svrchovaným Bohem (Gn 3,10).

Na stejné, řekneme, že „adamovské“ linii se bude pohybovat i prorok Jonáš. Má vyřídit vzkaz do bohatého a pyšného města Ninive. Jonáš se však bojí. Proto se chce vyhnout ne snadnému a riskantnímu poslání a pověření. Neplaví se tudíž na lodi do Ninive, ale právě opačným směrem – do Tarsu. Když se strhne na moři bouře a na palubu útočí obrovské vlny, tak zřetelně oznamují: Jonáš, Bohu neutečeš! Prorok přesto ani v tuto kritickou chvíli nevychází ze své zaslepenosti a neposlušnosti. Nechává se hodit do protibožského a chaotického živlu. Myslí, že tam, tak daleko i hluboko, nesahá Boží moc. Ano, Jonáš chce dokonce radě-

Dokončení na str. 2

Husovo upálení, Litoměřice, Státní oblastní archiv v Litoměřicích, MS. IV C 1, f. 245b

Jan Hus ve výtvarném umění církeve podobojí v 15. a 16. století

UPÁLENÍ MISTRA JANA HUSA Z LITOMĚŘICKÉHO GRADUÁLU

V předchozím článku o Husově ikonografii, tedy o způsobu jeho zobrazování, jsme se věnovali dvěma nejstarším výjevům s upálením. Dnes se podíváme na jeden z úplně nejzajímavějších Husových obrazů, který pochází z Litoměřického graduálu ze 20. let 16. století. Tento rozměrný kališnický rukopis s liturgickými zpěvy (váha téměř 60 kg, rozměry 55 x 76,5 cm, tloušťka 28 cm) obsahuje hned tři malby s osobou Jana Husa, které se vyznačují nejen vysokou výtvarnou kvalitou, ale i velkým obsahovým bohatstvím. Jedna zachycuje Husa na kazatelně, zbylé dvě představují navzájem odlišné podání výjevu upálení. Malíř navázal na českou tradici, v níž byl Jan Hus zpodobován až do počátku 16. století s bezvousou tváří a s kacírskou čepicí pomalovanou třemi dáblý. O problematice Husových vousů a o významu kacírské čepice pojednáme v dalších článcích tohoto cyklu.

Nejzajímavější celostranná malba s upálením má dvě části – dole vidíme „pozemského“ Husa, trpícího na zapálené hranici, která je obklopena davem přihlížejících včetně vysokých církevních i světských hodnostářů. Hus je oblečen do roucha kajícíků, ale kacírská čepice, kterou mívá při upálení na hlavě, leží v plamenech u jeho nohou. V horním plánu malby malíř zachytil "nebeskou scénu" - nad hranicí kouř volně přechází v oblaka a oslavený Jan Hus je nesen k Bohu Otcí. Je oděn do kněžských rouch, má obnovenou tonsuru a andělé jej korunují mučednickou korunou namísto potupné kacírské čepice. Výtvarnými prostředky jsou na malbě vyjádřeny složité teologické obsahy. Především je Husovi v nebi navraceno kněžství, jehož byl na koncilu rituálně zbaven. Nad moc církevní instituce je tak postaveno přímo Boží jednání. Naplňuje se zde Husovo odvolání ke Kristu - nikoli církev, ale sám Bůh rozhodne, kdo je a kdo není spravedlivý. V kališnických graduálech se dochovalo několik Husových zobrazení, která tvoří součást výzdoby zpěvů pro svátek mistra Jana Husa a českých mučedníků. Nejčastěji je reformátor zachycen při upálení na hranici, přičemž způsob zobrazení bývá vždy obdobný - hranici obklopují postavy pacholků i mnoho přihlížejících. Výjimečně se

Dokončení na str. 2

AKTUÁLNĚ: POSELSTVÍ HUSOVSKÝCH SLAVNOSTÍ PŘÍBLÍŽUJE PROGRAM I LOGO

Kdo byl Jan Hus a jaký odkaz nám zanechal, připomenou 5. a 6. července Husovské slavnosti v centru Prahy. Budou největší akcí konající se v rámci Husova roku, který zahrnuje mnoho akcí k 600. výročí mučednické smrti Jana Husa a zaplní celé centrum Prahy.

Na Staroměstském náměstí zahraje řada kapel, například Hradišťan nebo Spirituál kvintet. Připravena bude také ekumenická bohoslužba. Ovocný trh se promění ve středověké tržiště s programem pro děti i rodiče. Poutnický program oživí také některé kostely. Akci společně pořádají Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská.

Postavu a poselství Jana Husa představuje i logo slavností vytvořené brněnskou kreativní agenturou Kreatura. „Logu dominuje silueta Jana Husa. Hmota této siluety zároveň tvoří pozadí pro inverzní motiv využívající grafický dvojsmysl k dovyprávění příběhu. Hus tedy v prvním plánu drží v rukou Bibli, ze které předčítá svá kázání, v druhém plánu z motivu vystupuje silueta kalichu a přináší tak zřetel-

nou symboliku české reformace,“ popsal logo Petr Kindl z agentury Kreatura.

Kreatura připravuje také další grafické návrhy pro Husovské slavnosti. Mezi nimi letáky, program, trička pro organizátory i návštěvníky nebo grafiku k poutnickému programu V kole po kostelech, ve kterém zájemci budou mít možnost navštívit například Betlémskou kapli, kostel U Salvátora a kostel Matky Boží před Týnem na Staroměstském náměstí nebo kostel Martin ve zdi.

S agenturou spolupracuje Českobratrská církev evangelická již pět let, podílela se také například na přípravě materiálů k 600. výročí přijímání podobojí loni na podzim. „Dobře víme, že grafická úroveň komunikace našich klientů je jedním z nástrojů jejich propagačních aktivit. Snažíme se vnímat tyto přesahy a na základě vzájemné komunikace klientů nabízet optimální řešení pro jejich projekty,“ vysvětlil Ondřej Prusák, produkční brněnské agentury Kreatura.

Více informací poskytne:

Petra Motyčková
petra.motyckova@originalcom.cz

OSOBNOST JANA HUSA V HISTORICKÉM KONTEXTU PŘIBLIŽUJE NOVÁ PUBLIKACE

Šest set let po upálení Jana Husa na kostnické hranici vydává Českobratrská církev evangelická publikaci německého autora Uwe Hausera s názvem Jan Hus – Pravda vítězí. Na necelých šedesáti stranách rozehrává autor příběh tohoto kazatele v historických souvislostech.

Uwe Hauser popisuje nejen Husův život a dílo, ale také kontext doby, v níž působil, a společenské změny, které se tehdy odehrávaly. Popisuje například důsledky morové epidemie v Evropě v polovině 14. století pro církev nebo přibližuje myšlenky vůdce reformního hnutí v Anglii Johna Wyclifa, na něž Hus částečně navazoval. Vysvětluje také okolnosti velkého schizmatu a zmiňuje nepokoje na pražské univerzitě. Obsáhlé jsou informace o Kostnickém koncilu, okolnostech Husova upálení, formování husitských skupin a o snaze církve potlačit reformní hnutí v Čechách.

Do češtiny dílo přeložil Tomáš Koptík. Text umně doplňují dobové ilustrace či vyobrazení řady dopisů a dokumentů.

K zakoupení je v Ústřední církevní kanceláři Českobratrské církve evangelické u Moniky Voženílkové (vozenilkova@e-cirkev.cz, 224 999 272) nebo v nakladatelství Kalich. Cena je 100 korun.

Jana Vondrová

PRAŽSKÝ POMNÍK JANA HUSA JE PO REKONSTRUKCI, SLAVNOSTI SE ZÚČASTNIL PREMIÉR SOBOTKA

Pamětní schránka s dokumenty upomínající na dnešní dny byla vložena do útroby pomníku Jana Husa na Staroměstském náměstí. Po několika letech je dokončeno restaurování a opravy monumentálního sousoší. Setkání 2.6.2015 se kromě zástupců Prahy a Husova rodného Husince zúčastnil i premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD). Za měsíc uplyne sto let od dokončení pomníku a lidé si připomenou 600. výročí Husovy mučednické smrti na hranici.

Pamětní schrána bude zapečetěna cinem a uložena k základnímu kameni v první etáži podzemních chodeb. Restaurátoři pak definitivně uzavřou vchod do podzemí a zasypou jej zeminou. Předpokládají, že desítky či stovky let se do pomníku nebude vstupovat.

U pomníku bude pro zájemce instalována výstava, která na panelech seznamuje s historií sousoší, s jeho tvůrci, s dobovými fotografiemi zachycujícími výstavbu pomníku i detailní snímky bronzových figur a objasnění jejich významu a ikonografie.

Pomník Jana Husa od Ladislava Šalouna je patrně největším a nejznámějším pomníkem známého církevního reformátora. Od prvotního impulsu postavit pomník Jana Husa v Praze v roce 1889 k výsledné realizaci uběhlo více než čtvrt století.

christnet.cz / ČTK, upraveno

CENTRUM SIMONA WIESENTHALA GRATULUJE TONY BLAIROVI K JEHO JMENOVÁNÍ PŘEDSEDOU EVROPSKÉ RADY TOLERANCE A SMIŘENÍ

"Pan Blair byl vždy oddaným podporovatelem státu Izrael a v tomto čase, kdy je antisemitismus velmi rozšířený po celém světě, je správným mužem ve správný čas, aby se ujal této pozice," řekl děkan a zakladatel Centra S. Wiesenthala rabbi Marvin Hier, který dodal: "Těžko byste hledali jinou evropskou osobnost s větším porozuměním pro Izrael a schopností se vcítit do situace židovského národa. Je to pozitivní vývoj, že se pan Blair oficiálně přidává k boji, když antisemitismus a extrémní protiizraelské nálady se rozšiřují po celé Evropě. Centrum Simona Wiesenthala věří, že vzdělaný, neústupný a dobře informovaný Tony Blair výrazně přispěje k našemu boji proti antisemitismu a demonizaci sionismu a židovského státu."

Simon Wiesenthal Center, 4. června 2015

ZPRÁVA Z KIRCHENTAGU VE STUTTGARTU

S mottem „Přejte pravdu každému“ uspořádal sbor Obnovené jednoty bratrské z Bad Bollu liturgický večer k 600. výročí mučednické smrti mistra Jana Husa. V komponovaném večeru mohli návštěvníci vyslechnout dvě scénická čtení s husovskou tematikou, pozdravy z Prahy i Kostnice, v rámci liturgie nechyběly ani modlitby a společné písně. Podle zvyklosti v Jednotě bratrské byly vysluhovány hody lásky. Každý účastník dostal pečenou bulku s rozinkami, symbolizující svou sladkou chutí lásku. V moderované debatě prozradil německý farář Christoph Huß, co pro něj toto jméno znamená a kazatel Moravských bratří z Jihoafrické re-publiky, jak příklad Jana Husa pomáhal v boji proti apartheidu. Nakonec se všem dostalo pozvání do Prahy na Husovské slavnosti 2015 na 5. a 6. července z úst synodního seniora Joela Rumla.

podle e-cirkev.cz

Jan Hus ve výtvarném umění církve podobají v 15. a 16. století

Dokončení ze str. 1

objevuje samostatná hranice s postavou mučedníka. A pouze několik obrazů je obohaceno o další motivy a významy, jako v případě Lito-měřického graduálu. Popsaná malba je, spolu s tematicky blízkými obrazy z Kaňkovského a Žlutického graduálu, názorným vyjádřením a obhajobou kultu mistra Jana Husa, oslavovaného mučedníka a světce církve podobají.

Pro Evangelický týdeník - Kostnické jiskry připravila
Mgr. Milena Bílková, Th.D.,
pracovnice Městského muzea v Kadani,

<http://www.kultura-kadan.cz/muzeum/>

Neúspěch útěku

Dokončení ze str. 1

ji zemřít než se setkat s živým Bohem. S tím Bohem, od něhož dostal ovšem jasný úkol.

V knize Jobově je pozoruhodná a nesmírně závažná scéna. Za trpícím a vnitřně opuštěným Jobem přichází jeho manželka a pokušitelsky mu radí: „Zlořeč Bohu a umři!“ (Job 2,9). Ano – opusť Boha, když tě opustili i lidé! Job se však nedá. Nepřijímá satanské našeptávání své ženy. Nese statečně dál svůj neblahý a bolavý úděl.

Job neposlechl dábelskou radu své ženy. Zachoval i v utrpení věrnost Bohu. Satan se totiž leckdy skrývá za slovy a radami i našich nejbližších. Názory nevěřícího partnera v manželství převezme nejednou křesťanská strana. Nechá se záporně ovlivnit místo toho, aby sama misijně a svědecky věrohodně působila. Kolik je jen takových a obdobných případů! Pokušitel je úžasně rafinovaný. Kde přestává bdělost a ostražitost víry, tam láme slibně se rozvíjející květ.

Jistě nejznámějším biblickým evangelijním líčením útěku od Boha, útěku z bohatství a pohostinství otcovského domu, je podobenství o ztraceném synu. Ten utíká pryč kamsi do daleké krajiny. Chce se co

nejrychleji osamostatnit. Nechce sdílet pevné pořádky, které určují chod dění doma. Útek se mu zdařil, pravda. K jakému však vedl konci? Jaké měl nakonec vyústění?

Po prohýření majetku a po ztrátě falešných rádoby přátel a příznivců zůstává syn zcela sám. A také totálně na dně. Po furianství přichází hořký pláč a stesk po Otcí.

A tu se ptáme: Má útěk před Bohem budoucnost, má naději na úspěch? Nebo je spíše politováníhodným omylem, pošetilostí, či dokonce v těch posledních důsledcích a při biblickém pohledu, holou nemožností? Žalmista píše: „Kam uprchnu před tvou tvář? Zamířím-li k nebi, jsi tam, a když v podsvětí si ustelu, tam také budeš. I kdybych na křídlech jitrní záře vzlétl, chtěl přebývat při nejzazším moři, doprovodí mě tam tvoje ruka, pravice tvá se mě chopí“ (Ž 139,7b-10). Před Bohem se prostě nelze schovat, protože On není vázán na žádné místo. Z jeho pravomoci se nevymyká nebe, ani podsvětí, ani hrob.

Přibližme si tuto skutečnost na názorném a prostinkém příkladu. Když se dostane mladý člověk z dohledu rodičů a žije přes týden někde v internátě, tak se obvykle snažíva zužitkovat svou „svobodu“.

Nikdo jiný

Byla sobota 6. července 1415. V katedrálním kostnickém kostele se brzy ráno konala mše, kterou sloužil arcibiskup Mikuláš Traba z polského Hnězdn. Na čestném místě v katedrále usedl i král Zikmund v panovnickém ornátu. Hus, provázený stráží, však musel vyčkat, aby jeho kacířství, už vlastně odsouzené, neposkvnilo obřad proměnění těla Páně. Kázání po mši měl zvláštní papežský nuncius a arcibiskup Jakub Balardi, který na příkaz papeže Řehoře XII. byl také někdy v roce 1406 v Praze. Už tenkrát se mu podařilo vrazit klín do soužití cizích i domácích mistrů na Karlově universitě. Spor skončil, jak víme, Kutnohorským dekretem z roku 1409 a odchodem německy mluvících učitelů i studentů do Lipska. Pro kázání 6. července 1415 si však arcibiskup upravil Pavlovo slovo: „Budiž zkaženo tělo hříchu.“ Byla to patrně parafráze textu z 1 K 5,3 ...vydejte hříšníka Satanu k zahušení těla, aby duch spasen byl v den Pána Ježíše Krista..., což bývalo obvyklé zdůvodnění všech autodafé, jak se někdy popravám upálením říká. Po kázání pak kuriální auditor dr. Berthold z Wildungen vylíčil od začátku až do konce Husův proces. Poté přečetl předseda italské kurie Antonín, biskup concordský rozsudek - žák Vikle-fův, zatvrzelý kacíř, s výtoku činu zvláště kacířského, kterým je odvolání ke Kristu jako soudci nejvyššímu. Nařizuje se proto, aby byl zbaven kněžství a odevzdán světskému soudu. Unavený Hus se ještě kraťoučce chtěl hájit, ale byl stráží umlčován. Tiše se proto modlil. Ještě jednou se však obrátil na koncil s prohlášením, že přišel s ochranným glejtem přítomného panovníka. Byla to věta, která vstoupila do dějin kostnického koncilu. Zraky přítomných se překvapivě obrátily na Zikmunda, který se očividně

zarděl. Už před procesem byl ale koncilními otci ujištěn, že slovo dané kacíři není třeba dodržet. Po závěrečných slovech rozsudku Hus zbledl, ale rychle se vzpamatoval a údajně řekl: „Pane Ježíši Kriste, odpusť všem mým nepřátelům, že mne křivě obžalovali, křivě svědky zjednali a křivě články proti mně vymyslili. Odpusť jim pro své nesmírné milosrdenství!“ Poté byl odsouzenec postupně zbaven všech odznaků kněžství, počínajíc kalichem, který mu byl dán do ruky, až po vystříhání tonsury. Každý čin byl podle ceremoniálu provázen nelítostným proklínáním. Hus tomu čelil modlitbami. Po kněžské degradaci mu byla vsazena na hlavu potupná papírová čepice s nápisem ARCIKACÍŘ. Zikmund pak předal výkon rozsudku falckrabímu Ludvíkovi a městskému fojtovi Hanuší Hagenovi. Od nich odsouzence převzala městská stráž a kat. Průvod se vydal na cestu. Minul kostel svatého Štěpána a hřbitov, u kterého se právě pálily Husovy spisy. Prošel Geltinskou branou a pomalu po padacím mostě vyšel na louky v předměstí Kostnice, kde bylo místní popraviště. Po větší část cesty Hus zpíval latinsky žalmy. Podle dobové mapky pak na tomto místě byl na památku postaven roku 1862 bludný balvan. Tehdy tam však stála předem připravená hranice. Hus u ní poklekl a dlouho se modlil. Na katův netrpělivý pokyn však musel vstát. Poslechl, ale ještě latinsky zvolal: „Pane Ježíši Kriste, tuto tvrdou, potupnou a krutou smrt chci snésti trpělivě a pokorně pro tvé evangelium a kázání tvého slova.“ Německy se pak ještě jednou ohradil proti rozsudku, a rozloučil se s žalárníky i se zástupy. Kat ho rezavým řetězem přivázal ke kůlu a až po hlavu zarovnal dřívím a slámou politou smolou. Falckrabí ještě jednou vyzval Husa

Podléhá okolím a domnívá se, že si může i všechno dovolit. Říká si: Rodiče mne nevidí a o mých nezbednostech a lumpárnách se sotva doslechnou. Člověk hřeší, pokud přeruší vztah a úzký kontakt s otcovským domem – viděno fakticky, jakož i přeneseně.

Každá doba vytváří určité nové kultury. Modely a možnosti, které vyzývají a lákají k následování. Vše záleží poté na rozhodnutí víry, na lidské odpovědi na Boží pozvání. Dveře otcovského domu zůstávají otevřené a stále zvou. Člověk do nich smí vstoupit. Může jít ovšem okolo otevřených dveří také nevšímavě. Má však vědět o důsledcích své volby. V sázce je vskutku mnoho.

Písmo říká jednoznačně: „Před Bohem není možné utéci. A to žádným způsobem. Ani sebevraždou, dobrovolným odchodem ze života. Ani hrobem není ještě všemu konec, k odpovědnosti bude volán každý. Bohu se člověk nemůže ztratit. Tato výpověď na jedné straně varuje, ale je také nesmírně nadějná. Bohu díky za napomenutí, ale i za výhled. A hlavně: za možnost návratu.

Jaroslav Nečas

k odvolání. On však odmítl. Kat proto zapálil hranici. Podle očitého svědka popravy, Jana Bradáčka, prý Hus dokonale rychle udušením z mohutných sloupů smolného dýmu. Ale tělo, jakkoli vysláblé více než půlročním vězením, dlouho vzdorovalo. Několikrát ho pacholci prý museli tříštit palicí a znovu obnovovat hranici, než oheň dokonale své. Co po několika hodinách zbylo, smetl kat s pomocníky na káru, vyvezl k Rýnu a vhodil do proudů řeky. Milovaný kazatel v Betlémě, rektor staroslavné Karlovy univerzity, milovník rodného jazyka, ale také nenáviděný kacíř přestal být hrozbou. Fyzicky po něm nezůstalo nic. Jen popsané listy papíru, ostatně dokonale odsouzené a proklaté. Nikdo tehdy asi nepočítal s tím, jak velký požár rýnská hranice zapálila. A když po stu letech vyjdou spisy pražského rektora tiskem, ukáže se, jak hluboký je dosah jeho odkazu. Ani po šesti stoletích není možné otevřít jeho knihu O církvi či knížky O svatokupectví, aby se neodhalilo až na dřev, jakého typu je čtenářovo křesťanství.

Snad tolik jen k připomenutí historické události, jak nám ji rekonstruovali dějepisci z koncilních zápisů i ze záznamů očitých svědků, především průvodce Husova, Petra z Mladoňovic. Tak málo se už o tom v našich časech ví.

Zůstává však nesmírně palčivá otázka: jaký je vlastně Husův odkaz? Co z něho má obecnou platnost a svědčí o slávě evangelia? Nebo jinak - co z jeho vystoupení je podmíněno dobovými reáliemi a pro současnost už nemá jinou cenu než dokumentačně historickou? Co smí čerpat z pokladu i tohoto svědka Páně ekumena?

Je především bolestným zjištěním, že Husovo literární dílo odborné,

Dokončení na str. 4

Svěddek Ježíše Krista sedmkrát vyznamenán

Mistr Jan Hus je člověkem, který se rozhodl Ježíši Kristu celým srdcem důvěřovat, následovat jej, šířit jeho učení, pro něj pracovat, trpět i obětovat svůj život. Důkazem, že jeho rozhodnutí bylo opravdu moudré, je skutečnost, že už byl 7krát zvláštním způsobem vyznamenán.

1. SLOVA MISTRA JANA HUSA JSOU NA PREZIDENTSKÉ VLAJCE.

Jsou to slova: „Pravda vítězí“

Vlajka prezidenta republiky s nápisem „Pravda vítězí“ vlaje už od roku 1920.

Pravda vítězí je historické heslo, které je od 30. března 1920 na vlajce prezidenta České republiky. Jaký mají tato slova původ? Slova "Pravda vítězí" se dostala na prezidentskou vlajku z dopisu mistra Jana Husa, který roku 1415 napsal z kostnického vězení Pražské univerzitě: *“Stiňte v poznané pravdě, která vítězí nade vším a sílu má až na věky.”* Je to pro Husa veliké vyznamenání.

2. POMNÍK JANA HUSA NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ V PRAZE.

Byl slavnostně odhalen 6. 7. 1915 při příležitosti 500. výročí jeho smrti. Tvůrcem pomníku je sochař Ladislav Šaloun.

Na pomníku je pět nápisů:

„Kdož jsú boží bojovníci a zákona jeho“

„Milujte se, pravdy každému přejte.“

„Věřím – že vláda věcí tvých k tobě se zase navrátí – ó lidé český!“ Slova Jana Amose Komenského

„Živ buď národe posvěcený v Bohu, neumírej.“ Slova J. A. Komenského

„Poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí.“ Slova Ježíše Krista z evangelia Jana 8,32

Na pomníku jsou dvě skupiny lidí. První skupinou jsou vítězní husité a druhou skupinou jsou protestanti, kteří o 200 let později opouštějí vlast a odcházejí do exilu.

Odborníci uvádějí, že v prvních desetiletích 20. století bylo postaveno v českých zemích M. J. Husovi více než sto pomníků.

3. BETLÉMSKÁ KAPLE NA STARÉM MĚSTĚ PRAŽSKÉM.

Původní kaple byla zde postavena roku 1391 a byla určena pro česká kázání. Kázal zde mistr Jan Hus a další husitští kněží. Poté kaple vystřídala řadu jiných účelů, zchátrala a roku 1786 byla zbořena. Znovu vybudována byla v 50. letech 20. století jako památník husitského hnutí. Obnovená kaple slouží také jako slavnostní aula Českého vysokého učení technického v Praze. Betlémská kaple však připomíná především kazatele mistra Jana Husa.

4. CÍRKEV ČESKOSLOVENSKÁ HUSITSKÁ.

Církev československá husitská je křesťanská církev, která vznikla 8. ledna a byla vyhlášena 11. ledna 1920. Prohlašuje, že zdrojem jejího učení je Písmo svaté, usiluje o návrat k prvotní církvi, tedy k pravému jádru křesťanství. Považuje se rovněž za pokračovatelku učení mistra Jana Husa.

5. STÁTNÍ SVÁTEK – 6. ČERVENEC – UMUČENÍ MISTRA JANA HUSA.

Den upálení mistra Jana Husa byl zákonem 245/2000 Sb. dne 29.června 2000 prohlášen státním svátkem České republiky.

Tato skutečnost svědčí o veliké hodnotě Husova života, o jeho svědectví i o hodnotě jeho mučednické smrti.

Všichni občané naší vlasti, i nekřesťané, si každý rok připomínají tohoto věrného Kristova svědka.

6. HUSOVY SPISY V REGISTRU PAMĚTI SVĚTA UNESCO.

Stalo se tak v roce 2007, čímž i tato světová instituce dala najevo, že se Husovo dílo stalo nedílnou součástí světového kulturního dědictví.

7. MEDAILE UPÁLENÍ MISTRA JANA HUSA.

Český mincovní obchod vydal v roce 2014 a 2015 pamětní mince a medaile k 600. výročí upálení mistra Jana Husa. Také tyto zlaté a stříbrné medaile potvrzují, že mistr Jan Hus patří stále k nejvýznamnějším osobnostem našich národních dějin.

ŽIVOTNÍ CESTA MISTRA JANA HUSA

Mládí a studia - Jan Hus se narodil v Husinci u Prachatic asi v roce 1370. Od roku 1390 studoval na pražské univerzitě, r. 1393 získal hodnost bakaláře a roku 1396 mu byl propůjčen titul mistra svobodných umění.

Univerzitní profesor a kazatel - V roce 1398 se stal univerzitním profesorem. V roce 1401 byl zvolen děkanem filosofické fakulty a později rektorem univerzity. Jako rektor se postavil za větší podíl Čechů na řízení univerzity. V roce 1400 byl vysvěcen na kněze. Začal kázat v kostele sv. Michala v Praze. Od 14. března 1402 kázal v Betlémské kapli. Nechal se inspirovat myšlenkami anglického teologa Johna Wycliffa. Ve svých kázáních se držel biblického učení. Stal se symbolem věrného Kristova svědka pro široké zástupy lidu.

Kacíř a exulant - V roce 1411 tehdejší katolická církev Husa označila za kacíře, jeho učení za herezi a následně jej exkomunikovala. Papež zakázal Husovi kázat a vykonávat v Praze církevní obřady. Jan Hus opustil Prahu a přesunul se na venkov, na Kozí hrádek, později na Krakovec. Jeho popularita mezi lidmi stoupala. **Vězeň** - Na jaře roku 1414 jej vyzval císař Zikmund, aby se ospravedlnil před koncilem, svolaným do Kostnice. Navzdory glejtu o osobní nedotknutelnosti, který obdržel od Zikmunda, byl mistr Jan Hus zatčen a vyslýchán. Koncil ho obvinil z kacířství a zástupci církve žádali, aby odvolal své učení; Hus však trval na svém učení založeném na Písmu svatém.

Generální interdikt - Papež Jan XXIII. pak vyhlásil na Jana Husa klatbu. Zároveň nařídil, aby byl souzen podle církevních zákonů. Rovněž nařídil zboření Betlémské kaple. V tomto okamžiku se Hus odvolal ke Kristu jako „nejvyššímu soudci“.

Soud a upálení - Na kostnickém koncilu byl pak souzen jako kacíř a vydán světské moci k upálení. Stalo se tak 6.července 1415 v Kostnici. Když byla hranice zapálena, Jan Hus zpíval píseň plnou důvěry v Ježíše Krista.

Ospravedlnění - V roce 1999 prohlásil papež Jan Pavel II., že lituje kruté smrti Jana Husa a uznal ho reformátorem církve.

VÝZNAMNÉ SPISY MISTRA JANA HUSA

1. O církvi (latinský spis)

Hus pojímá církev jako společenství předurčených ke spáse. Za příslušníka církve považuje toho, kdo žije podle Kristových přikázání. Hlavou církve je Kristus.

2. Výklad Viery, Desatera a modlitby Otče náš

Osvětluje základní pojmy křesťanského učení.

3. Knížky o svatokupectví

Kritizuje církevní hodnostáře pro jejich bohatství a život v přepychu.

4. Postila

Sbírka kázání a traktátů, nejznámější Husovo dílo.

5. Husovy listy

Psané ve vězení v r. 1415. Byly určeny přátelům v Čechách.

6. Dcerka

Tento spis pojednává o výchově dívek. Vysvětluje, jak žít v souladu s Božím slovem.

7. De ortographia Bohemica (O českém pravopise)

Jan Hus se zde pokusil o zjednodušení pravopisu; spřežkový pravopis nahradil diakritickým pravopisem. Autorství tohoto spisu je však nejisté.

ŘEKLI O MISTRU JANU HUSOVI

Tomáš Garrigue Masaryk - první prezident Československé republiky napsal ve své úvaze "Naše obrození a naše reformace" ze dne 6. 7. 1895: *„Jsme národ Husův a rádi se tak zoveme - avšak jsme tím národem Husovým doopravdy a ve skutečnosti? Nejsme. Ještě nejsme. V našem národním usilování je veliký nedostatek vnitřního života, života duchovního, projevuje se lhostejnost k posledním pravdám životním, lhostejnost k posledním cílům člověka.“*

I dnes jsou tato slova velmi pravdivá a aktuální.

Prezident Václav Havel řekl: *„Husovo vroucí, bytostné přimknutí k Pravdě, k jejímu věrnému následování v hlubokém souladu nejvnitřnějšího přesvědčení a skutků každodenního života zůstává trvalou výzvou duchovního dědictví našeho národa. Pravda pro něj nebyla jen volně přenosnou informací, ale životním postojem, závazkem a nárokem. Tím se začala vlastně stávat rozhodující společenskou veličinou konkrétní a jedinečná lidská bytost a její nadčasově zakotvená odpovědnost. Tedy přesně to, co by měla ctít a oč by se měla opírat celá moderní civilizace, nechce-li dopadnout špatně.“*

V ČEM JE JAN HUS I PRO NÁS STÁLE VZOREM

1. Učinil důležité rozhodnutí

Když poznal učení Bible, rozhodl se, že postaví svůj život na Božím slovu.

Poznal, že učení Pána Ježíše je učním pravdy. Vždyť Kristus řekl Pilátovi: „Já jsem se proto narodil a proto přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy slyší můj hlas.“ Jan 18,37.

2. Hus udělal i druhé důležité rozhodnutí

Mistr Jan Hus si přijaté biblické

Josef Mathauser (1846-1917): Jan Hus v temném vězení píše dopis přátelům

učení nenechá pro sebe, ale cíleně jej zvěštuje dál. Proto kázal Boží slovo nejen v Praze, ale i na Kozím hrádku a všude, kam pak přicházel. Vždy se řídil slovy Ježíše Krista: *„A toto evangelium o království bude kázáno po celém světě na svědectví všem národům.“* Mt 24,14.

3. Záleželo mu na nápravě církve

Uvědomoval si, jak to Pána církve – Ježíše Krista velice rmoutí, když se církev vzdaluje od jeho učení a neřídí se jím.

4. Usiloval i o nápravu českého národa

Husovi velmi záleželo na zkvalitnění duchovního a mravního života českého národa. Věděl, že tato kvalita přichází jen z Božího slova.

5. Byl ochoten neúnavně a obětavě pracovat

Mistr Jan Hus byl pro šíření pravdy Božího slova ochoten nejen obětavě pracovat, ale zároveň i trpět, ba snášet i útrapy a protivenství.

6. Byl připraven obětovat život pro Boží pravdu

Hus byl věrný Pánu Ježíši Kristu až do smrti. Pamatoval na slova svého Pána: *„Buď věrný až na smrt, a dám ti vítězný věnec života.“* Zj 2,10.

7. Bylo mu svěčeno veliké poslání

Pamatoval na slova svého Pána –

Ježíše Krista: *„Vy jste světlo světa.“* Mt 5,14

OTÁZKA MNOHÝCH: STÁLO HUSOVI ZA TO OBĚTOVAT ŽIVOT PRO KRISTA?

1. Svým svědectvím přinesl veliký příklad mnohým lidem v dějinách.
2. Je vzorem opravdového křesťana, a to nejen českému národu, ale i mnohým národům Evropy i celého světa.
3. Pán Ježíš mu slibuje: *„Buď věrný až na smrt, a dám ti vítězný věnec života.“* Zj 2,10

CITÁT MISTRA JANA HUSA:

„Hledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, drž pravdu, braň pravdu až do smrti, neboť pravda tě vysvobodí od hříchu, od ďábla, od smrti duše a konečně od smrti věčné, jenž je odloučení věčné od milosti Boží...“

MODLITBA MISTRA JANA HUSA:

„Ó nejsladší Kriste, táhni nás slabé za sebou, poněvadž když ty nás nepotáhneš, nemůžeme tě následovat. Dej statečného ducha, aby byl pohotový, a je-li tělo málé, ať předchází, prostředkuje i následuje tvá milost, protože bez tebe nemůžeme nic činit, a dokonce ne pro tebe jít na ukrutnou smrt. Dej ducha odhodlaného, srdce nebojácné, víru pravou, naději pevnou a lásku dokonalou, abychom za tebe nasadili nejtrpělivěji a s radostí svůj život.“

St. Kaczmarczyk

Husova slavnost v Železném Brodě 4. – 5. 7. 2015

POŘÁDÁ OCHRANOVSKÝ SENIORÁT PŘI ČESKOBATRSKÉ CÍRKVI EVANGELICKÉ A EVROPSKÁ KONTINENTÁLNÍ PROVINCE JEDNOTY BRATRSKÉ

Je tomu už 600 let, co byl 6.7.1415 upálen v Kostnici Jan Hus pro své učení zaměřené na Ježíše Krista jako Pána Církve a Pána svědomí každého člověka. Přišel příliš „brzy“ s požadavkem poslušnosti Krista až za hrob? Nebo to bylo právě „včas“? Jeho věrnost Kristu poznávanému z biblického svědectví motivovala k životu z víry a svobodě svědomí nespočetné zástupy křesťanů až do dnešní doby. V Ochranovském sboru při Českobratrské církvi evangelické v Železném Brodě se bude konat ve dnech 4. a 5. července 2015 slavnost k 600. výročí upálení Jana Husa. Připravujeme ji ve spolupráci s Evropskou kontinentální provincií Jednoty bratrské. Přijedou členové světové Jednoty bratrské z Německa, Nizozemí a početná delegace z USA. Proslovy budou překládány do němčiny, holandštiny a angličtiny.

SOBOTA 4.7.2015
13.00 příjezd
13.30 přivítání, pozdravy
14.15 přednáška: Jan Hus jako iniciátor evropské reformace, P. Kameník
15.00 pozdravy: Kostnická jednota, Exulant, Veritas
15.30 přednáška: Od Husa k Jednotě bratrské, J. Halama
16.30 přestávka (pozouny)
17.00 svatá večeře Páně
18.30 večeře
19.30 divadlo o Husovi
22.30 sraz v Besedících – Noční Kalich

NEDĚLE 5.7.2015
10.00 shromáždění
oběd ve sboru
15.00 shromáždění na Kalichu u Besedic (při mimořádně silném dešti v Železném Brodě).

Listy M. Jana Husa

47. ZIKMUNDOVI, KRÁLI ŘÍMSKÉMU A UHERSKÉMU

Nejasnějšímu mocnáři a pánu, p. Zikmundovi, králi Římskému a Uherskému atd., svému pánu milostivému posílám poníženou prosbu s vroucím přáním svého srdce, aby mu hojně přibývalo zdaru, míru a lásky a po řízení nynějšího života aby mu byl darován věčný život ve slávě.

Nejasnější mocnáři a nejmilostivější pane! Přemítám vsí silou srdce svého o přízni, s jakou si Vaše laskavost mne chudického nejmilostivěji všímá, a nedovedu si na to odpovědět tak či onak, ale cítím se zavázán vyprošovat pro šťastnou vládu Vaší královské Milosti milosrdenství všemohoucího Pána, který dle zásluhy odpláci každému. Nedávno jsem poslal odpověď Vaší Jasnosti po Štěpánu Harnmeisterovi, že podle zprávy p. Jindřicha Lefla z Lažan²⁾, jak si přeje Vaše Milost, zamýšlím svoji šji poníženě sklonit a jsa od Vás chráněn bezpečným průvodním listem³⁾ pod záštitou nejvyššího Pána přijít před příští Kostnický sněm. Protože toho chci správným způsobem dosáhnout, dal jsem po celé Praze vyhlášky latinsky i česky, které také hojně rozesílám, aby je vyvěšovali a po jiných obcích rozesílali a v rozmluvách oznamovali. Prosím pak Vaší milosti poníženě v Pánu, aby pro čest Boží, prospěch svaté církve, také pro čest království Českého, jehož dědicem aby byla Vaše Jasnost, Král králů chtěl a tak způsobil, aby přirozenou náklonností přála si jeho prospěchu a cti: kéž by na mou osobu tak ráčila rozšířit svou milost, abych v míru mohl přijít k samému obecnému sněmu a veřejně vyznat víru, které se držím. Neboť jako jsem ničemu neučil v skrytu, ale veřejně, kde se nejvíce scházejí mistři, bakaláři, kněží, páni, vojíni a ostatní lid, tak si přeji ne v skrytu, ale ve veřejném slyšení být slyšen, být vyslýchán, kázat a všem, kteří mne budou chtít obvinít, třeba jich bude sebe více, abych odpovídat mohl s pomocí ducha Páně. A nebudu se, doufám, bát vyznávat Krista Pána, a nastane-li potřeba, vytrpět smrt za jeho nejpravdivější zákon. Sám zajisté Král králů a Pán panujících, Bůh pravý, nám zanechal příklad, abychom následovali jeho šlépějí, když jako chudý, tichý a ponížený za nás trpěl; on sám, který hříchu neučil, aniž byla v jeho ústech nalezena lest, ponížil se svou smrtí a naši smrt zmařil, také nás zavázal k poníženému trpění, a to ne na prázdno, když řekl: Blahoslavení, kteří trpí protivenství pro spravedlnost, neboť jejich je nebeské království. O tomto já, v naději jeho sluha, třeba neužitečný, jsem častěji přemítal ve své mysli, chtěl jsem i kněžstvo i lid přivést k tomu, aby jej následovali; proto jsem upadl do nenávisti, ne u všeho lidu, ale u těch, kteří se sami Pánu protíví svými mravy. I když jsem byl od nich velmi často pohnán před arcibiskupský úřad, vždycky jsem se ukázal nevinným; když jsem nakonec byl pohnán před úřad papežský⁴⁾, nikdy jsem si nemohl vymoci slyšení pomocí svých zástupců a zastánců. A tak jsem se odevzdal do rukou nejspravedlivějšího soudce⁵⁾, pro jehož slávu Vaše laskavost, doufám, se mi postará o bezpečné a veřejné slyšení za ochrany Pána Ježíše Krista. Útěchy jsem konečně nabyl z toho, co mi oznámil urozený a statečný pán Mikeš Divoký²⁾, vzácný posel Vaší Milosti, že tak přátelsky a vytrvale mne má Vaše Výsost v paměti, že chce k chvalitebnému konci přivést mou věc; což také učiní ke cti a slávě Krále králů. Psal jsem vlastní rukou na den sv. Jiljí. Já mistr Jan Hus, ponížený prosebník Vaší Milosti ve jménu Pána Ježíše Krista.

47. Husův dopis podle vydání Bohumila Mareše (1851 – 1901, evang. farář a církevní historik) z r. 1911 (již 3. vydání), který také připojil vykladačské poznámky, které zde uvádíme. V roce 2015 Husovy dopisy převedeny do současnější češtiny.

47. Zikmundovi, králi Římskému a Uherskému.1)
V Praze r. 1414, 1. září (1414, 1. září.)

Prve než Hus před svým odjezdem do Kostnice naposledy z Prahy na hrad Krakovec se byl uchýlil, dopsal králi Zikmundovi; jak patrně, nebyl to první list; Hus prosí za podporu, aby veřejně na sněmě víru svou směl vyznati, děkuje za ochotu králem projevenou a vykládá, že proto byl stíhán, poněvadž ku Kristu chtěl přiváděti.

²⁾ Pal. 179, Tom. 554. ²⁾ Příznivci Husovi a zprostředkovatelé mezi ním a králem Zikm. ³⁾ Průvodní list obdržel teprv v Kostnici; jím měl nabýti nejen ochrany na cestě do Kostnice a na sněmě, nýbrž i práva bezpečného návratu, když by soudu sněmu se nechtěl podrobiti. ⁴⁾ K němuž Hus r. 1410 do Bononie poslal tři své zástupce, vedené Janem z Jesenic, kteří však nebyli přijati, nýbrž uvězněni. Viz č. 14, 24, 25. ⁵⁾ Viz list č. 25.

KOSTNICKÉ JISKRY

25. května 1914 List budící české svědomí

č. 10

Špatné svědomí.

Pokrokovými novinami proběhla zajímavá zpráva o provokativním a neapném počínání budějovického biskupa Hůlky, který při visitaci 26. dubna odnesl tajně z filiálního kostela v Obratanech (u Věžné na Pelhřimovsku) drahocenný kalich z doby husitské. Když bylo náhodou upozorováno odcizení této vzácné památky, vzniklo v lidu tamějším pobouření, a obecní výbor vypravil za biskupem deputaci s protestem. Biskup jim sice kalich ukázal, ale vrátil jej odepřel, takže obratanští museli zpět s nepořízenou. Na to podepsán nový protest 80 usedlými tam občanů a patron kostelíka, jihočeský velmož kníže Schwarzenberg požádán o zakročení. Ten pak, pohnut tak jednomyslným projevem, nařídil patronátnímu úřadu v Chýnově, aby mu starodávný kalich ihned byl zaslán, že jej dá uvnitř pozlatit, aby se nemohlo mluvit o jeho neupotřebitelnosti. K této nadmíru poučné nejnovější historii máme dvě poznámky na obě strany, které se dostaly najednou do prudké sporu. Pohnutky činu biskupova jsou nám jasné: chtěl odstraniti nepřijemnou vzpomínku na české kacífství. Ale předně by taková očista nyní katolických kostelů musila být provedena na mnoha jiných místech, kde je to křiklavější, a bylo by to obtížné (připomínáme chrámy v Ml. Boleslavi a v Lounech, kde jsou husitské kalichy vytesány na okně a věži!). A pak není to zbytečné dráždění pokojných farníků a přímé buzení v nich zájmu o vlastní náboženskou minulost? Církevní hierarchie podniká takto z nervosnosti před r. 1915 hru, která by se jí mohla státi nebezpečnou. Nemusíme ani my "štvátí" - stačí takováto agitace protihusovská, aby se otevíraly konečně oči nejspalejší. Ta láska obratanských k posvátné nádobě je vlastně dojemně nevinná a naivní, neboť jinak jim z husitství snad nezbylo ničeho, a i tu památku mrtvou jim chtějí bráti! Ale což, kdyby se skutečně obrátili ti bodří Jihočeši, udeření římskou berlou, kdyby se přesvědčili, mají-li dosud tvrdou lebku Táborů, a kdyby se jim pak zachtělo z toho kalicha pít, jako činili jejich nekatoličtí předkové na památku Kristovy krve, prolíté za lidstvo?

Nikdo jiný

Dokončení ze str. 2

ale i kazatelsky lidové vyhloubilo hluboký příkop, který není ani po více než půltisíceletí překlenutelný. Česká i světová reformace se ho nemůže vzdát a katolictví jej nemůže bez vážných výhrad akceptovat. Je nad síly tohoto textu připomenout aspoň několik Husových myšlenek, které by byly společné celé ekumeně. Jednu však opomenout nemohu. Je to věrnost poznané pravdě, kterou je pro Husa Ježíš Kristus sám. Biblická teologie, tedy naslouchání Písmu s co nejmenší zátěží dogmatických a ideologických přídavek. To spojuje. Dokládají to dobré biblické komentáře. Dobré tehdy, když téměř nepoznáte, jaké konfese je autor, protože

dogmatická neústupnost ustupuje síle slova, které je nad dějinami, a v moci Ducha svatého, který sjednocuje. Husův postoj v Kostnici je také nesmírnou mravní silou. Tváří v tvář hlubokému pokrytectví světské i církevní moci neslyšíte víc, než tichou a věcnou obranu spolu s pokornými modlitbami i za nepřátele. To je přemáhající skutečnost při vědomí, jak hrubě a nečistými argumenty se vedou diskuse o vážných věcech našeho života v parlamentech, vládách a především v politických stranách, a to i v těch podle jména křesťanských.

Zcela nepochybným odkazem Husovým všem křesťanům je ale odkaz na jinou katolicitu církve, než je její dějinná podoba hierar-

Kamil V. Muttich (1873-1924): Hus naposled vyzván k odvolání

chická – totiž katolicita - inu obecnost - eschatologická. Církev jako nevěsta, kterou si Kristus očistil pro svatbu v Božím království. Hus jí říkával církev zvítězila jako opak té, kterou tvoříme my, různé smíšení synové a dcery církve bojující proti tělu, světu a ďáblu. Znal ještě církev spící, tu, která pod rovny hrobů – v očistci, který Hus ještě nezpochybňoval – čeká na své vzkříšení. Od vzkříšení a od posledního soudu očekával i spravedlivé rozřešení své pře. Proto se odvolal k soudci nejvyššímu, k Ježíši Kristu. Tímto aktem smetl se stolu všechny vykladačské rozpory kolem známých míst o moci klíčů a výsadách nástupců Petrových, včetně neomylnosti. Subtilnost teologických sporů, trvajících už řadu století, tak postavil pod zorný úhel Boží věčnosti. Namnoze tak dodnes připomíná Abrahama, jak mu rozuměl autor epístoly Židům, když připomíná velké svědky víry (Žd 11): *Věrou Abraham bydlil v zemi zaslíbené jako v cizí, ve staních přebýval s Izákem a Jákobem, spoludědici téhož zaslíbení. Nebo očekával města, základy majícího, jehožto řemeslník a stavitel jest Bůh.*

NIKDO JINÝ!

František Pavlis

Inzerce

RAKOUSKÉ ALPY - "GRÜNE AU" - Křesťanský samoobslužný rekreační dům (+bungalov pro 2 rodiny) - St.Wolfgang, Salzkammergut. Celoroční prvotřídní dovolená, místo, kde i duše může dýchat. Cena Eur 20,00/osobu,den - děti a skupiny sleva - www.christliches-freizeitheim-gruene-au.de. J. Potoček - tel. 49 553 9393 - georgopot@seznam.cz

č. 7
SRDEČNÝ POZDRAV SESTRĚ LENCE ROZ. MAZUROVÉ z Ostravska se vzpomínkou na biblický kurs v Prusinovicích 1952 a na píseň č. 484 posílá bratr Miloslav Hronek, mob. 607 564 725 - neboť "čas se nachýlil."

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2, Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607, e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotlivé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Redaktor: Bohumil Kejř
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů. Nevyžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Tiskne Grafotechna
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p. bezplatná infolinka České pošty 800 300 302
adresa pro písemný styk: Česká pošta oddělení periodického tisku Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@cpost.cz
*Hromadné zásilky: A.L.L.Production s.r.o., Poděbradská 24, 190 00 Praha 9, tel.: 234092851
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

NA PRAHU HUSOVÝCH OSLAV

Už od doby národního obrození se pravidelně 6. července ujímají slova farářů, intelektuálů a veřejných činitelů, aby oslavili výročí upálení M. Jana Husa. Každý řečník se s větším či menším zdarem pokouší přemostit propast staletí a aktualizovat odkaz Husův podle potřeb a pod tlakem své doby. Katolický teolog Josef Zvěřina řekl v roce 1990, těsně před svou předčasnou smrtí: „S Husem se musí začít od začátku. Nakonec je Hus pro Čechy něco jako mýtus, a takovým mýtem se lze jen těžko obírat. Zůstává cesta, kterou jsem před třemi lety navrhl papeži: je třeba se nově zabývat Husovou teologií, jeho reformátorskou činností a teologií, jeho následným vlivem za husitských válek a konečně jeho mýtem. Ve všech těchto bodech jsme se zatím nedostali příliš daleko.“

Přestože dávám profesorovi Zvěřinovi za pravdu, musím přičinovat dvě poznámky. Pláštěm objektivní vědy a údajné odborné nestrannosti se od počátku halily útoky z řad odpůrců Husova odkazu. Už v roce 1910 napadl historik Josef Pekař smělé aktualizace Masarykovy argumentem, že nejsou totožné s duchovním životem středověku: „Kdyby s humanitou Herderovou, prostou základu pozitivního křesťanství, přišel Masaryk k Husovi nebo bratru Řehořovi, řekli by mu, co řekl car Ivan Hrozný bratru Rokytovi: Ty nejsi pouze kacír, ale i sluha antikristův a rádce dáblský.“

Tou druhou poznámkou je, že každý husovský badatel by měl znát dosavadní tradici, aby neobjevoval objevené. Proto snad nebude na škodu, když připomenu zdařilé i méně zdařilé projevy, jež byly k tématu proneseny. Novým badáním a ekumenickým snahám držím palce, aby přispěly k ujasnění a vyvýšení pravdy, kterou se Hus cítil být zavázán přinést oběť nejvyšší.

Mnozí současníci vzpomínají, jaký průvan v českém zatučlém prostředí vyvolal T. G. Masaryk svojí intelektuální činností. Z jeho přednášky v Kolíně 6.7.1895 k výročí Husovu vyjímám: „Naše národní obrození, o něž téměř sto let usilujeme vědoměji, hned ve svých počátcích bylo duchovním bojem proti tlaku protireformačnímu; bylo pokračováním úsilí a idejí reformních, za něž Hus podstoupil smrt mučednickou...“

Jsmo národ Husův a rádi se tak zoveme – avšak jsme tím národem Husovým doopravdy a ve skutečnosti? Nejsme. Ještě nejsme...

Kostnickou hranici živí a obživuje lhotejnost k posledním pravdám životním, lhotejnost k posledním cílům člověka. Tíží nás indiferentism.

V náš obrodní program pronikl liberalism, buditelské úsilí o osvětu a vzdělání přestává namnoze na více méně eklektickém napodobování rozmanitých evropských vzorů, není však vědomým, soustavným a organickým pokračováním v ideách obrodních a reformačních. Ideje ty máme na papíře, ve skutečnosti se jimi neřídíme...

Bojovat pro pravdu znamená pro pravdu pracovat, pracovat duchem, pracovat – pravdou. Protože však proti sobě nestojí pravda a nepravda, ale lidé pravdy hledající, často a často pravdy neslyšíme, neučíme se jí a nemilujeme, ale potlačujeme toho, kdo pravdu drží. I to se stává, že v nedočkavosti a netrpělivosti chceme pravdě dopomoci nepravdou, neučíme pravdě, ale ve jménu pravdy činíme násilí. Tak se stalo i u nás.

Odpůrcové Husovi užili násilí, násilí jejich zplodilo násilí vyznavačů Husových. Nebylo by spravedlivé toho neuznávat, nebylo by prospěšné toto nepoznat...

Chtít musíme, co chtěli obrodní pokračovatelé Husovi a Bratři. Humanitu! V každém člověku cítí musíme sobě rovného – to je humanitní ideál našich buditelů, to je jejich „čisté člověčství“... Tato obrodní práce, ne pouze teorie, znamená stálou a vytrvalou reformní práci pro lid český všecek a stejně pro lidstvo všecko. Hus zemřel pro nás, ale také pro všechny ostatní. Česká idea bratrství, česká idea humanitní, toť vůdčí idea celému člověčenstvu. Hus také celým světem je ctěn a Komenským stal se učitelem celého světa.

Náš úkol reformační a obrodní, náš úkol národní, naše idea česká je po výtce sociální – je právě Bratrství. A kdeže jsou nám ti naši bratři?

S pány a bohatými netěžké je bratříčkování – ale neběží dnes o bratříčkování, nýbrž o to, abychom za bratra uznali každého, a zejména také ty, jež od kulturního obcování jsme vydělili.

Naše české bratrství, naše obrodní idea humanitní není bratrství sentimentálnosti, ale bratrství práce a opět práce, jest ono „náboženství čisté a neposkvřené“, jehož smysl nám apoštol stručně vypsál slovy: „Navštěvovati sirotky a vdovy v souženích jejich a ostříhati sebe neposkvřené od světa.“

Abychom uskutečnili tuto naši ideu českou, rozmetati musíme hranici, již neživí již sancta simplicita, ale indiferentism a panovačnost.“ (Naše doba 1895, str. 961n)

V roce 1915 pronesl T. G. Masaryk slavnou řeč v Ženevě, kte-

rou se rozešel s rakousko-uherskou monarchií, v Praze došlo k odhalení Husova pomníku na Staroměstském náměstí, ale celkově byl veřejný ráz oslav utlumen probíhající světovou válkou. Z tohoto roku však připomenu vydání velkého díla katolického kněze a historika dr. Jana Sedláka „M. Jan Hus“. V předmluvě shrnuje dr. Sedlák celkové zaměření své práce takto:

„Spis můj má stanovisko katolické. Myslím, že není třeba, abych to omlouval. Pro historická fakta, pro genezi Husovu, pro jeho snahy a spory, rozhodují pro mne, jako pro každého historika, prameny, s nimiž je historik povinen nakládat dle zásad kritiky, nikoliv dle subjektivního stanoviska. Pravda historická jest absolutní vládyně, před níž se musí skláněti badatel, katolík jako nekatolík. A vědecká poctivost a spravedlnost není výhradním majetkem nekatolíků. Pře Husova pak musí býti posuzována ze stanoviska katolického; nezáleží na tom, co o předmětu pře soudí spisovatel, nýbrž co o něm soudila, jak o něm učila katolická církev, ať s ní spisovatel souhlasí čili nic.

Jen na úsudek o významu činnosti Husovy po stránce věroučné a církevně politické má stanovisko historikovo nesporný vliv, jemuž se nelze vyhnouti. V odboji proti autoritě církevní, v nepoddajnosti proti učitelskému úřadu církevnímu vidí katolík vinu Husovu, protestant nebo stoupenec směrů, jež jsou dnes zvány pokrokovými, Husovu zásluhu. Katolický historik lituje, že se dal Hus v ušlechtilé snaze opravné strhnouti Viklefm k revolučním naukám a proudům, jež národ český z veliké části na dlouho odtrhly od jednoty církevní a od víry otců a vidí v tom kořen utrpení, jež potom národ prožívá; historik protestantský nebo pokrokový má právě ten průlom do pevné bašty autority církevní za vrcholný význam Husův a velebí mistra jako předchůdce Lutherova, jako hledatele pravdy a hlasatele svobody badání, jímž Hus nikdy nebyl. Jak patrné, není to soud objektivní historie, nýbrž subjektivní filosofie dějin, soud dnešních názorů věroučných a církevních. A stanovisko katolické, tuším, je tu aspoň tak oprávněno jako stanovisko protivné.“

Oslavy prvorepublikové si celkově udržovaly svůj masarykovský ráz, z něhož potom řečníci zabarvovali své projevy tu levicově a ve smyslu Volné myšlenky, tu nábožensky. Dne 6.7.1935 promluvili na slavnosti konané na Kozím hrádě tehdejší ministr zahraničí Edvard Beneš a poslanec parlamentu za Čsl. stranu národně sociální profesor Jan Blahoslav Kozák. Ten patřil do okruhu pátečníků sdružených z popudu Karla Čapka kolem prezidenta Masaryka a těžištěm jeho intelektuálního vlivu bylo učitelské působení na Filosofické fakultě UK. Z jeho projevu vyjímám:

„Stojíme tu na rozvalinách starého hradu, v němž po dvakrát našel útulek M. Jan Hus v době klatby. Na rozvalinách. Jen nemnozí lidé si dovedou názorně představit, jak tento hrad tehdy asi vypadal. Je k tomu zapotřebí obrazivosti a značných vědomostí historických. A tak se nám také zdá, že stojíme dnes na rozvalinách středověkého náboženského a životního názoru Husova...“

Ale tím vším nechci říci, že by Hus nám měl býti lhotejný. Kdybych si to myslel, nebyl bych zde a nemluvil bych zde. Naopak: začal jsem s těmito výhradami jen proto, abych ukázal, v jakém ne dobově podmíněném, nýbrž přímo nadčasovém smyslu musíme k Husovi pohlížeti jako k osobnosti podivuhodné a dodnes aktuální.

Varujeme se, abychom s Husem spojovali něco negativního, nebo dokonce nenávislného. Bojuješ proti klerikalismu? Nejsi proto ještě Husův... I přál bych si, abychom Husa a jeho světlý příklad postavili na stráž, ne snad proti těm, které bychom bez Husa měli za své nebo svých cílů nepřátele, nýbrž především na stráž proti sobě samým. Proti tomu, co by Hus musil odsouditi, kdyby se na nás mohl dívat...

Ve svém mohutném spise „O svatokupectví“ praví Hus takto: „Svatokupectví jest zlé přivolení ke směnění duchovní věci za neduchovní.“ Jedním důsledkem svatokupectví je, že „zlí dobré za kacíře mají.“

Jaképak dnes svatokupectví? Řekne se: Cožpak se dnes prodávají odpustky za peníze jako za úpadku středověké církve?... Ale to není to, co chci dnes říci. Chci vás vésti mnohem hlouběji, k těžké neřesti přítomné doby. Tou jest právě směna duchovní věci za neduchovní.

Podívejme se tam, kde to nejvíce bije do očí. Ve jménu krve a rasy, z nenávisli k lidem tzv. neárijským, tedy trochu jiného plemene, ve jménu a na posilu nové mocenské expanze a pomstychtivosti byly před nedávnem spalovány na hranicích knihy, duchovní plody autorů ušlechtilých. Byl ten středověk horší? Tehdy dovedli upálit tělo. Vydali člověka nepředstavitelným mukám, ale jaksí ve svém zmatení si to mysleli tak, že tím zachraňují jeho ohroženou duši. Středověk pálił těla kvůli

duchu. Dnešek dovede páliť ducha kvůli tělu a krvi. Ale přitom i v ničení těl po milionech také ještě velmi se zdokonalil...

Chci, abychom dnes spatřili problém v celé jeho hloubce. Celý smysl, celá únosná idea tohoto našeho národa a státu, které tak upřímně chceme milovati, musí býti duchovní. A žádný, ani nejlákavější oportunismus nás nesmí svést k tomu, abychom si libovali v tom, co je cynické, ale výnosné... Budeme ovšem usilovati o hmotné statky. Především o chléb, o chléb pro všechny. O vzrůstající blahobyť. Ale všechno to jen s podmínkou, že to nesměníme svatokupecky za duchovní statky lidskosti, spravedlnosti a pravdy. Pak nám nestačí demokracie jen zevní, nýbrž zůstaneme po všech stránkách, mezinárodně i vnitropoliticky, v obcích, úřadech i v prostém poměru k člověku účastni té čtvrté dimenze, dimenze ducha a duchovních hodnot, které jediné mohou lidi i národy činiti velikými před soudnou stolicí dějin“ (ze sborníku „Úvahy“, 1938).

Po přerušení nacistickou okupací se veřejné oslavy výročí českého mučedníka dočkaly svého obnovení v roce 1945. Nesly se ve znamení radosti z národního osvobození a poskytl téma profesorovi J. B. Součkovi, který se v článku „Na okraj letošních Husových oslav“ pokusil o její zhodnocení:

„Projevy, jež jsme slyšeli a četli při letošních velkých veřejných oslavách Husových, vybízely k tomu, abychom si povšimli některých jejich stránek a uvážili jejich smysl a hodnotu ze svého hlediska.

1. Nejprve zasluhuje pozornost už sama velikost a obecnost letošních oslav, to, že se v Husovi znovu vidí něco velkého a aktuálního. Nebylo tomu tak vždy...
2. Ukázalo se ovšem též, že Hus – ostatně stejně i jiné velké postavy dějin – má v oslavách a úvahách v prvé řadě význam jakéhosi symbolu, zkratkovitého označení pro velký proud tradice, který u něho započal a z něho vyšel...
3. Letošní veřejné oslavy vesměs zdůrazňovaly národní a sociální význam Husův. V díle Husově český národ po prvé dospěl do svého uvědomění, dorostl v něm výše vskutku dějinného národa...
4. Některé oslavné projevy o Husovi budí dojem, že ho přes všechnu jistě upřímnou snahu o přiblížení a zaktualizování ve skutečnosti odkazujeme zpět do minulosti. V Husovi se vidí počátek a předchůdce velikých hnutí, jimiž my dnes žijeme...

Jen abychom však při tom nezapomněli, že je jedna věc, ve které Hus je a vždy zůstane pro nás všechny mistrem, od kterého se budeme musit vždycky učit se vši skromností. A to je ta prostá skutečnost, že on setrval při svém poznání pravdy přes všechn vnější i vnitřní tlak, jemuž byl vydán... Oč se tu opíral, z čeho čerpal jistotu, vnitřní odvalu uvěřit, že má pravdu on, slabý jedinec, proti tak početnému a tak slavnému a imponujícímu množství?

I při letošních oslavách jsme slyšeli tuto otázku i pokus na ni odpovědět. Historik dr. Jan Slavík o ní mluvil i psal se svou chvályhodnou zřetelností. Jeho odpovědí bylo: v Husovi se ohlašuje moderní člověk, který začíná mít odvahu věřit sobě a zejména svému rozumu... Husem ohlašuje se veliké novodobé hnutí, které spěje k dobru uskutečňovanému lidskou prací do budoucnosti obrácenou a které tedy své měřítko dokonalosti a zdroj své jistoty má v rozpoznání základního směru vývoje...

Je tento zajisté promyšleně podaný názor správný? Vzpomeneme si snad na to, jak v podobné situaci jako Hus stál kdysi před soudem největší racionalista všech věků, Sokrates; a vzpomínáte si, jak on sice vskutku v této chvíli leccos svým soudcům předkládal hodně racionalistickými logickými rozborů, ale konec konců... poslední skalou, o něž se tento velký racionalista opíral tvář v tvář množství pěti set svých soudců,

nebyl tedy rozum, nýbrž něco základnějšího a hlubšího; mnohem výstižněji bychom to mohli nazvat svědomím. A může tomu být vůbec jinak, kdykoli lidé opravdu stojí tváří v tvář otázce po své poslední jistotě?... Tento hlubší a vyšší základ lidé všelijak tušili a všelijak pojmenovávali; Hus však si byl vědom toho, že je dán ve zjevení Božím, přineseném v Ježíši Kristu a dosvědčeném v Písmu.

Husovi plně porozumí jen ten, kdo rozumí, že teprve toto je pravým pojmenováním a dostatečně hlubokým založením jistoty, o kterou se lidé jediné mohou opířt v situacích husovských... Konec konců zdraví národního života i života celého světa závisí na tom, aby tu byli lidé, kteří jsou pevně zakotveni v jistotě o tom, co je pravá pravda a skutečná spravedlnost, a kteří se od toho nedají svést nátlakem ani úspěchy ani průměrnou náladou ani hněvem ani svými zálibami a sklony; a kteří vědí, že jsou povinni pro tuto pravdu při vši své slabosti učinit a v případě potřeby nasadit všecko. Kde jinde budeme tuto skálu života hledat než tam, kde ji našel Hus? V tom jest pravá závaznost jeho díla a jeho příkladu.“

Čas oponou trhnul a závazným ve veřejném prostoru se stal po únoru 1948 výklad husitství Zdeňka Nejedlého zarámovaný do tehdejších stalinistických kulis. Předseda Národního shromáždění ČR dr. Oldřich John promluvil na Kozím hrádku dne 3. 7. 1950. Podle Lidových novin ze 6. 7. řekl v podstatě toto: „Po více než 500 letech vzpomíná náš lid M. Jana Husa pro jeho vysokou mravnost, kulturní dílo, pro jeho soustavný boj za očistu církve, pro jeho lidskou oběť, kterou přinesl pro jeho osvobození, pro jeho lásku k lidu, z něhož vyšel a který za skutečnění jeho tužeb bojoval. V husitské revoluci, která vznikla a vyrostla z Husových myšlenek, se po prvé v dějinách našeho národa na scéně objevují široké lidové masy. Na jedné straně zde vystupuje církev, kněží, preláti, papež, kterým je církev a náboženství jen prostředkem k největšímu potlačování a vykořisťování, a na druhé straně miliony lidí, kteří žijí v bídě. Do těchto hospodářských rozporů a protikladů, které poslední dobou vznikaly, zazněl Husův hlas, a byl to hlas lidu toužícího po spravedlivějším, mravním a lidštějším životě. Hlásíme se hrdě k Husovi a k husitské revoluci, protože myšlenky, které ji tvořily, jsou myšlenkami, jež tryskaly z vůle lidu. Náš národ vítězil jen tehdy, byl-li jednotný a revoluční. Budme pamětlivi toho, že tehdy panská jednota a měšťanstvo zradilo revoluci. A poučení touto historií, mohli jsme v Únoru odrazit kontrarevoluci reakce pod vedením KSČ a našeho presidenta republiky Klementa Gottwalda…

Husitská revoluce nemohla být vítězně dobojována, neboť tehdy zůstala lokalizována jen na náš národní prostor. Nyní je však jiná situace. Leninem a Stalinem rozvinuté poučky marxistické ideologie vytvořily základnu, na níž se spojuje všechno lidstvo v boji proti těm, kteří chtějí pro své osobní cíle a zisky hnát lidstvo do nového válečného dobrodružství… Tvoří se nová panská koalice, ve které je Truman, Atlee a francouzští reakční politikové, kteří od hrozeb přešli již v Koreji k útočným válkám. Avšak lidstvo je poučeno z historie. Lidstvo má nyní svou Moskvu a svého Stalina a ti zaručují v budoucnosti mír k pokojnému budování.“

Opět jinak rezonoval Husův příběh v souvislostech obrodného hnutí roku 1968, a to jak ve fázi naděje, tak ve fázi vzdoru. Časopis Listy vstoupil do své existence dne 1. 3. 1968 esejem filosofa Karla Kosíka „Rozum a svědomí“:

„Velký český intelektuál píše z vězení dne 18. června roku 1415: "Jeden teolog mi řekl, že vše je pro mne dobré a dovoлено, jen když se podrobím koncilu, a dodal: Kdyby koncil prohlásil, že máš toliko jedno oko, třeba máš dvě, bylo by tvou povinností vyznati s koncilem, že tomu tak jest. Odpověděl jsem mu: I kdyby mi to tvrdil celý svět, já, maje rozum, jaký nyní mám, nemohl bych to připustit bez odporu svědomí." Tento text je ve světové literatuře ojedinělý a patří k oněm nesmrtelným myšlenkám, v nichž se vyslovují základní pravdy o člověku a světu. Musíme proto pozorně číst tento text, abychom porozuměli jeho smyslu a zejména musíme s největší opatrností zkoumat, v čem spočívá jeho význam a jeho základní pravdy.

Být základní znamená především vytvářet základ a pouze na základě tohoto základu zakládá věc svoji existenci a své oprávnění. Jakmile se zničí nebo odstraní nebo zapomene a deformuje toto základní, ztrácí dotyčná věc svůj základ a každá věc bez základu se stává vratkou, plytkou a prázdnou. Základní pravda, kterou vyslovuje český intelektuál 15.století, se však netýká věci, ale člověka, což znamená, že člověk bez této základní pravdy pozbývá základu, ztrácí půdu pod nohama a stává se vykořeněným člověkem, člověkem bez základu.

Kdo je vykořeněný člověk a člověk bez základu? Ten, který ztratil rozum a svědomí, odpovídá český intelektuál 15.století. Povšimněme si dobře: rozum a svědomí existují pospolu, tvoří jednotu a pouze v této jednotě se stávají základem lidské existence. Pozdější doba a také naše doba zná rozum a svědomí již pouze jako na sobě nezávislé veličiny, které se k sobě chovají lhostejně nebo nepřátelsky…

Český intelektuál 15. století obhajoval jednotu rozumu a svědomí a odmítl nabídku koncilu jako falešnou alternativu, neboť člověk, který vyzná s koncilem, že má toliko jedno oko, třebaže ví, že má oči dvě, nezískává nic, nýbrž ztrácí všechno, protože ztratit rozum a svědomí znamená ztratit základ svého lid-

ství. Člověk, který nahradil rozum soukromým počtářstvím a potlačil své svědomí tak, že je přeměnil na špatné svědomí, je člověkem bez rozumu a svědomí. Takový člověk ztratil všechno a nezískal nic. Stal se nicotným člověkem, člověkem, kterého ovládá nicota. A jestliže víme, že nic znamená nihil, je člověk bez rozumu a svědomí skutečným nihilistou.

Český intelektuál 15. století volil proto mezi svědomím a rozumem na jedné straně a nihilismem na druhé straně. A protože rozpor mezi pravdou a nicotou je radikální, zdá se, že také jeho volba mohla být pouze radikální.“

Časopis Zítřek vycházel pouze několik měsíců: od podzimu 1968 do dubna 1969. V čísle 5/1968 přinesl recenzi divadelního představení z pera Aleny Stránské "Osud intelektuála": „Z generace na generaci si odevzdávají čeští herci roli Jana Husa ze stejnojmenné Tylovy hry. Jednou akcentovali národně osvobozenecké motivy, jindy sociální. Podle toho, jak diktovala historická situace. Ale dosud vždycky, byť v různé míře, ponechávali postavě – jak to nabízí text – heroický patos osamělého protestu. V inscenaci Františka Laurina hraje roli Husa Jiří Adamíra. Všimněte si mírně skloněné hlavy opřené o ruku, oči téměř skrytých pod obočím, kolmé, hluboké vrásky u kořene nosu. To je pro něj typické. Nikdy neobráťí zrak vizionářsky do tmavého prostoru jeviště. Sleduje pátravě odpůrce, shledává si věčné argumenty – ať už proti Pálčovi, králi či Angelimu. Monologičnost romantického gesta vytlačily zkušenosti a formy moderní, střídme doby a nahradily je diskusí. Adamírův Hus je otrok vlastního rozumu – intelektuál, ponořený plně do svého díla a spoutaný jím natolik, že ani nepromyšlí nebezpečí, které mu v Kostnici hrozí. Jde tam prostě proto, že chce a musí obhájit výsledky svého myšlení.

Jenže Kostnický koncil není vrcholná scéna hry. Hus se tu dozví, co mu připravili. Příšernou smrt na hranici. Zdá se, jako-by text opět herci podstrkoval jako jedinou možnost vzestupu dramatické křivky postavy hrdinský nihilismus ve vztahu k vlastnímu životu a utrpení, anebo nelogicky prudký zlom v následující žalární scéně, jenž by hrozil narušit oblok i rytmus role. Adamíra si objevil třetí možnost: před církevní tribunál předstoupí zarostlý a zůstane stát se sklopenou hlavou, zatímco ostatní sedí. Přeshlápne z nohy na nohu, letmo zavadí jednou, dvakrát o sedačku za sebou. Co je v tomto sotva postřehnutém pohybu únavy a útrap z věznění. Tím si herec z malého detailu vybudoval můstek ke svému poslednímu dění v kobce, kde odevzdává věrnému průvodci Hanuší z Chlumu úzkostí přiškrceným hlasem své poselství, a k závěrečnému akordu: po Hanušově odchodu prudce usedne a sevře skloněnou hlavu do kleští rukou. Člověk. Obyčejný člověk, trýzněný strachem z pomalé smrti. Osamělost prohlédavého rozumu, který je nakonec na překážku všem, protože předběhl svůj čas“. Když už se zdálo, že Husovy oslavy jsou odsouzeny k monotematické kritice katolické církve, pronesl kardinál Josef Beran, jehož morální autorita byla po dlouhých letech komunistické internace neotřesitelná, projev na zasedání 2. vatikánského koncilu v roce 1965, který se cituje a připomíná dodnes: „Prohlášení o náboženské svobodě, které v širším smyslu platí i o každé pravé svobodě svědomí, má mimořádně velký význam teologický a praktický.

V Písmu svatém se jasně praví: „Co nevychází z přesvědčení, to je z upřímného svědomí, je hříšné“ (Ř 14,23b). Kdo tedy hmotným nebo duševním nátlakem někoho nutí, aby jednal proti svému svědomí, uvádí ho do hříchu proti Bohu.

Tyto zásady potvrzuje i zkušenost. A zde se pokorně odvažuji vydat své vlastní svědectví.

Od chvíle, kdy byla v mé vlasti radikálně omezena svoboda svědomí, byl jsem svědkem těžkých pokušení, které tento stav pro mnohé přinášel. U celého svého stádce, dokonce i mezi kněžími, jsem pozoroval nejen vážné ohrožení víry, ale také velmi těžká pokušení ke lži, k přetvářce a k jiným mravním neřestem, které snadno kazí lid, nemá-li pravou svobodu svědomí.

Když se něco takového záměrně obrací proti pravému náboženství, je si každý věřící vědom, jak vážné je to pohoršení. Ale zkušenost nám také ukazuje, že každý takový postup proti svobodě svědomí je morálně škodlivý i tehdy, mají-li jeho původci na mysli prospěch pravé víry. Vždy a všude útlisk svobody svědomí u mnoha lidí vyvolává pokrytectví. A můžeme snad říci, že pokrytectví víru okázale předstírající církvi více škodí než pokrytectví víru skrývající, které je dnes ovšem více rozšířeno.

Tak se zdá, že i v mé vlasti katolická církev stále trpí pro to, co bylo v minulosti jejím jménem vykonáno proti svobodě svědomí, jako bylo v 15. století upálení kněze Jana Husa, nebo v 17. století vnější donucení velké části českého národa, aby zase přijala katolickou víru, podle zásady „Cuius regio – eius religio“, jež byla uplatňována… Tak nás tedy i dějiny napomínají, abychom na tomto koncilu zásadu náboženské svobody a svobody svědomí vyhlásili jasnými slovy a bez výhrad, které by pramenily z oportunistických důvodů. Jestliže se to stane, a to i v duchu pokání za hříchy v této věci dříve spáchané, mohutně vzroste mravní autorita naší církve ku prospěchu národů…“. Náš nejuznávanější badatel v oblasti husitského hnutí a odkazu profesor František Michálek Bartoš zmiňuje s uznáním kardinálovu řeč na koncilu a navazuje na ni v závěru své knihy „Vzpomínky husitského pracovníka“ (Kalich 1970): „Konečně budiž mi dovoleno napsat, že si velice vážím cti, které se mi dostalo tím, že jsem mohl na podnět několika přátel katolických vypracovat návrh na odstranění bolestného rozporu, kterým trpí tisíce upřímných katolíků tím, že se jejich církev nedovede čestně vyrovnat s brutálním umučením M. Jana na příkaz koncilu kostnického a s rozpoutáním krvavých válek proti většině národa, jež zůstala věrná jeho duchovnímu odkazu. To je tzv. rehabilitace M. Jana Husa, jež se dostala, jak jsem již vzpomněl, na přetřes v poslední době knihou belgického benediktina P. de Vooghta z r. 1960, která ostrou kritikou Husových soudců vzbudila dojem, že se církev chystá ve věci Husově k rozhodnému činu. Ale když 1963 vystřídal reformního papeže Jana XXIII. Pavel VI., byly pokrokové snahy o modernizaci církve zaraženy a naděje na nějakou rehabilitaci Husovu z Říma pohřbeny. Ale zbyla tu cesta jiná, kterou se dali před sto lety katolíci kostničit, cesta svépomocí. Město Husova umučení zrodilo 1834 myšlenku odsoudit nelítostnou popravu, provedenou na půdě města, pomníkem, který by usmířil aspoň spoluvinu jeho občanů touto poctou pražskému mistrovi. Pokroková inteligence kostnická podnikla boj za uskutečnění té myšlenky s vládou bádského státu a úsilím, v němž vytrvala na třicet let, postavila roku 1862 prvý pomník Husovi a také M. Jeronýmovi, který tu zahynul na témž místě. Tu cestu jsem tedy navrhl našim katolíkům…

Myšlenka, vyslovená v uvedeném mém návrhu, má proto po mém přesvědčení sílu tak živelnou a je dosahu tak velikého, že se nepotřebuji lekat o její budoucnost a mohu věřit, že si sama vybojuje vítězství. Neboť nebojuje o nic menšího než o to, aby odstranila v obou našich národech staletý rozpor ve věcech nejposvátnějších každému národu, v mravním ideálu, který je dílem a odkazem nesčetných jeho pokolení, jež generace odkazují generaci jako svaté paladium, ideálu, na němž závisí jeho život a budoucnost. Národy žijí a udržují se jediné potud, pokud přispívají pokroku lidstva, pokud bojují za pravdu a spravedlnost. V tom je smysl zápasu Husova a husitské revoluce pro náš národ a naše dějiny.“

Příliš krásných a naléhavých slov zaznělo a nejhorším vyústěním této tradice by byl všeobecný nezájem vycházející ze shody, že nic nového již nelze říci a starost o pravdu je příliš vzdálená praktickým lidským starostem a denní politice. Mějme naději, že Husův apel osvětlí mnohým význam uvědomělého občanského postoje, který s pravdou nekupčí, a křesťany povzbudí ke svědectví, že „Kristus za škody stojí“.

Texty vybral a průvodní slovo napsal Miloš Hübner